

ВИЩА КВАЛІФІКАЦІЙНА КОМІСІЯ СУДДІВ УКРАЇНИ

07 лютого 2019 року

м. Київ

Р І Ш Е Н Н Я № 176/вс-19

Вища кваліфікаційна комісія суддів України у складі колегії:

головуючого - Мішина М.І.,

членів Комісії: Василенка А.В., Гладія С.В.,

розглянувши питання про проведення співбесіди за результатами дослідження досьє кандидата Вус Світлани Михайлівни на зайняття вакантної посади судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду в межах конкурсу, оголошеного Вищою кваліфікаційною Комісією суддів України 02 серпня 2018 року,

встановила:

Рішенням Комісії від 02 серпня 2018 року № 185/зп-18 оголошено конкурс на зайняття 78 вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду:

- у Касаційному адміністративному суді – 26 посад;
- у Касаційному господарському суді – 16 посад;
- у Касаційному кримінальному суді – 13 посад;
- у Касаційному цивільному суді – 23 посади.

Вус С.М. 13 вересня 2018 року звернулася до Комісії із заявою про проведення стосовно неї кваліфікаційного оцінювання для підтвердження здатності здійснювати правосуддя в Касаційному кримінальному суді в складі Верховного Суду.

Комісією 08 жовтня 2018 року ухвалено рішення № 78/вс-18, зокрема, про допуск Вус С.М. до проходження кваліфікаційного оцінювання для участі у конкурсі на посади суддів Касаційного кримінального суду в складі Верховного Суду.

Рішенням Комісії від 18 жовтня 2018 року № 231/зп-18 призначено кваліфікаційне оцінювання в межах конкурсу на зайняття 13 вакантних посад суддів Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду 171 кандидатів, зокрема Вус С.М.

Положеннями статті 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) закріплено, що кваліфікаційне оцінювання проводиться Вищою кваліфікаційною комісією суддів України з метою визначення здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді за визначеними критеріями. Такими критеріями є: компетентність (професійна, особиста, соціальна), професійна етика та добросовісність.

Вус С.М. 12 листопада 2018 року склала анонімне письмове тестування, за результатами якого набрала 82,5 бала, і згідно з рішенням Комісії від 13 листопада 2018 року № 257/зп-18 її допущено до виконання практичного завдання під час іспиту в межах

кваліфікаційного оцінювання кандидатів на зайняття вакантних посад суддів Касаційного кримінального суду в складі Верховного Суду.

За результатами виконаного 14 листопада 2018 року практичного завдання кандидат набрала 54 бали та згідно з рішенням Комісії від 29 грудня 2018 року № 330/зп-18 її допущено до другого етапу кваліфікаційного оцінювання «Дослідження досьє та проведення співбесіди» в межах конкурсу на зайняття вакантних посад суддів Касаційного кримінального суду в складі Верховного Суду.

Відповідно до положень статті 87 Закону з метою сприяння Вищій кваліфікаційній комісії суддів України у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності для цілей кваліфікаційного оцінювання утворюється Громадська рада доброчесності, яка, зокрема, надає Комісії інформацію щодо судді (кандидата на посаду судді), а за наявності відповідних підстав - висновок про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності.

Згідно з абзацом третім пункту 20 розділу III Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення, затвердженого рішенням Комісії від 03 листопада 2016 року № 143/зп-16 (у редакції рішення Комісії від 13 лютого 2018 року № 20/зп-18) (далі - Положення), під час співбесіди обов'язковому обговоренню із суддею (кандидатом) підлягають дані щодо його відповідності критеріям професійної етики та доброчесності.

Підпунктом 4.10.1 пункту 4.10 Регламенту Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, затвердженого рішенням Комісії від 13 жовтня 2016 року № 81/зп-16 (з наступними змінами) (далі – Регламент), передбачено, що інформація щодо судді (кандидата на посаду судді) або висновок про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності надається до Комісії Громадською радою доброчесності не пізніше ніж за 10 днів до визначеної Комісією дати засідання з проведення співбесіди стосовно такого судді (кандидата на посаду судді).

Громадською радою доброчесності в передбачений Регламентом строк - 27 січня 2019 року о 22 год 18 хв надано Комісії висновок про невідповідність кандидата на посаду судді Верховного Суду Вус С.М. критеріям професійної етики та доброчесності, затверджений 27 січня 2019 року, зокрема про те, що:

1. Відповідно до даних суддівського досьє суддя регулярно користується автомобілем LEXUS LX 570, який належить третій особі, що підтверджується регулярними перетинами нею кордону на цьому автомобілі. При перетині кордону 26 липня 2017 року кандидат Вус С.М. була за кермом автомобіля.

Однак попри регулярне користування цим автомобілем кандидат не задекларувала його в жодній декларації.

2. Вус С.М. 07 листопада 2016 року надала недостовірні відомості у деклараціях про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за 2011-2014 роки. Так, кандидат Вус С.М. не задекларувала квартири площею 66,9 кв. м, хоча відповідно до даних електронних декларацій за 2015-2016 роки ця квартира належить кандидату, а право власності на неї виникло ще у 1998 році.

3. Кандидат Вус С.М. допустила поведінку, яка призвела до порушення основоположних прав і свобод людини.

У суддівському досьє міститься інформація про участь кандидата в ухваленні рішень, що призвели до порушення прав людини, констатованих у рішеннях Європейського Суду з

прав людини. Зокрема, йдеться про рішення: «Капустяк проти України», «Софіюк проти України», «Тихонов проти України», «Боротюк проти України».

4. Кандидат Вус С.М. повідомила недостовірні (у тому числі неповні) відомості у декларації доброчесності за 2016 рік, в якій підтвердила, що не приймала рішень, передбачених Законом України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні». Проте ця інформація спростовується участю кандидата у прийнятті рішень, в яких Європейський суд з прав людини встановив порушення Україною міжнародних зобов'язань.

5. Вус С.М., не перебуваючи на робочому місці (була на навчанні), ухвалювала судові рішення. Відповідно до інформації, що міститься у суддівському досьє, кандидат проходила навчання у Національній школі суддів України за програмою підготовки для суддів Верховного Суду України 18-28 травня 2015 року. Водночас відповідно до даних Єдиного державного реєстру судових рішень 20 травня 2015 року кандидат Вус С.М. здійснювала правосуддя (ухвала № 44268875).

Додатково Громадська рада доброчесності надала інформацію, яка не є підставою для висновку, але потребувала пояснень кандидата, а саме, що кандидат Вус С.М. у складі колегії суддів Верховного Суду України була головуючим у перегляді справи за обвинуваченням ОСОБА_1, якому призначено покарання у виді довічного позбавлення волі з конфіскацією всього майна. Правозахисні організації (Харківська правозахисна група, Центр інформації про права людини тощо) та ЗМІ наводять цю справу як приклад свавільного засудження людини за чужий злочин.

Окрім того, за інформацією Громадської ради доброчесності, у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за 2015 рік кандидат задекларувала кошти на банківських рахунках та готівкові кошти у розмірі, який не відповідає доходам кандидата.

Громадська рада доброчесності також інформує, що у мотиваційному листі, поданому на конкурс до Верховного Суду, оголошений 07 листопада 2016 року, кандидат Вус С.М. зазначила, що її приваблює розмір суддівської винагороди, а тому пропонує Комісії оцінити мотивацію кандидата у світлі наявних даних щодо її матеріального забезпечення.

Комісія, ретельно вивчивши висновки та інформацію Громадської ради доброчесності, зазначає, що вказані підстави цього висновку у пункті 2 стосовно недекларування квартири площею 66,9 кв. м, яка належить кандидату з 1998 року, та у пункті 3 стосовно рішення «Боротюк проти України», у пункті 4 щодо підтвердження в декларації доброчесності за 2016 рік Вус С.М., що вона не приймала рішень, передбачених Законом України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», попри те, що брала участь у розгляді справи щодо ОСОБА_2, а також інформація про розгляд справи за обвинуваченням ОСОБА_1 вже були зазначені у висновку Громадської ради доброчесності, затвердженому 20 квітня 2017 року, та були предметом розгляду Комісії у пленарному складі під час проходження кваліфікаційного оцінювання кандидатом Вус С.М. у конкурсі на посаду судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, оголошеному 07 листопада 2016 року. Пояснення з цих питань визнані прийнятними.

Рішенням Комісії у пленарному складі від 03 липня 2017 року № 157/вс-17 Вус С.М. визнана такою, що підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Касаційному кримінальному суді у складі Верховного Суду.

Підпунктом 4.10.11 пункту 4.10 Регламенту передбачено, що у разі ухвалення Комісією у пленарному складі рішення про підтримку рішення Комісії, ухваленого у складі колегії про підтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у

відповідному суді згідно з абзацом другим частини першої статті 88 Закону, обставини, викладені у висновку, не підлягають повторному розгляду під час наступних процедур кваліфікаційного оцінювання відповідного судді (кандидата на посаду судді).

Стосовно інших, вказаних у висновку Громадської ради доброчесності доводів, Вус С.М. зазначила:

1. Автомобіль LEXUS LX 570 їй не належить та його не орендує. Посвідчення водія вона отримала ще у 1995 році, однак фактично ніколи автомобілем не керувала, довіреність на керування автомобілем не одержувала, документа, який би дозволяв їй керувати автомобілем за кордоном, як про це зазначено в матеріалах досьє, в неї немає. За кордон вона дійсно їздить з друзями як пасажир, а тому не може декларувати автомобіль, який їй не належить і не користується ним як водій.

Ці пояснення Вус С.М. Комісія в складі колегії оцінює як прийнятні.

2. Стосовно справи «Тихонов проти України» кандидат пояснила, що Європейським судом з прав людини констатовано порушення пункту 1 та підпункту «с» пункту 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) стосовно доступу до захисника на початковому етапі кримінального провадження та висловлення довіри первинним показанням ОСОБА_3 які було надано за сумнівних обставин за відсутності захисника. Проте суд першої інстанції зазначив виявлені порушення, відреагувавши на порушення вимог кримінально-процесуального закону окремою постановою. Винуватість ОСОБА_3 у вчиненні інкримінованого йому злочину доведена сукупністю інших допустимих та достовірних доказів, які наведені у рішеннях судами першої та другої інстанцій і з якими погодилася колегія Верховного Суду України. Європейський суд з прав людини у цій справі хоча і констатував порушення процесуальних прав заявника, однак не робив висновків про якість наступних отриманих у справі доказів, що належним чином були оцінені національними судами і покладені в основу судових рішень. За таких обставин наявність рішення Європейського суду з прав людини не є свідченням хибності висновку рішення Верховного Суду України у справі за обвинуваченням ОСОБА_3, яке ухвалено з її участю.

Рішенням Європейського суду з прав людини у справі «Капустяк проти України» визнано порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції, що національні органи влади не забезпечили проведення ефективного розслідування тверджень заявника про жорстоке поводження з ним працівників міліції. 18 січня 2011 року колегією суддів під головуванням Вус С.М. за результатами касаційного розгляду справи покарання ОСОБА_4 було пом'якшено. Таким чином, констатація порушення процесуального аспекту статті 3 Конвенції не стосується законності судових рішень.

Кандидат Вус С.М. також пояснила, що після прийняття вказаних рішень Європейським судом з прав людини на національному рівні у визначеному процесуальним законом порядку справи щодо ОСОБА_3 і ОСОБА_4 не переглядалися.

Стосовно рішення Європейського суду з прав людини за заявою ОСОБА_5 проти України Вус С.М. зазначає, що сторонами досягнуто дружнє врегулювання спору щодо надмірної тривалості кримінальних проваджень, а тому рішення суду не ухвалювалося. Проте вказана справа за касаційним поданням прокурора в провадженні судді перебувала протягом нетривалого часу, порушень строків розгляду справи нею не допущено.

Комісією враховано пояснення кандидата, а також дані, що містяться у рішеннях Європейського суду з прав людини: «Тихонов проти України» від 10 грудня 2015 року, «Капустяк проти України» від 03 березня 2016 року, «Софіюк проти України» від 03 березня

2016 року.

Відповідно до пункту 6 Умов проведення конкурсу на зайняття вакантних посад суддів касаційних судів у складі Верховного Суду, затверджених рішенням Комісії від 07 листопада 2016 року, серед документів, які кандидат на посаду судді подає для участі в конкурсі, є декларація доброчесності судді. У цій декларації кандидат, зокрема, зазначає, чи ухвалювалися ним рішення, передбачені статтею 3 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», шляхом проставлення відмітки «підтверджую» або «не підтверджую» у пункті 17 цієї декларації.

Вимога щодо обов'язку судді щорічно до 1 лютого подавати шляхом заповнення на офіційному веб-сайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України декларацію доброчесності міститься у статті 62 Закону.

Частиною другою статті 3 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» встановлено, що суддя суду загальної юрисдикції підлягає перевірці у разі, якщо він одноособово або у колегії суддів здійснював розгляд справи або ухвалював рішення з допущенням порушень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, констатованих у рішенні Європейського суду з прав людини.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» здійснення такої перевірки покладалося на Тимчасову спеціальну комісію з перевірки суддів судів загальної юрисдикції (далі – Тимчасова спеціальна комісія), яка була утворена при Вищій раді юстиції, а метою цієї перевірки згідно зі статтею 1 цього ж Закону було, серед іншого, з'ясування фактів, що свідчать про порушення суддями присяги, наявності підстав для притягнення суддів до дисциплінарної або кримінальної відповідальності; утвердження в діяльності суддів принципів незалежності та неупередженості.

Відповідно до частини першої статті 49 Закону суддю не може бути притягнуто до відповідальності за ухвалене ним судове рішення, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку.

Комітет Міністрів Ради Європи у статті 66 своїх Рекомендацій CM/Rec (2010)12 державам – членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, ухвалених на засіданні заступників міністрів 17 листопада 2010 року, врівноважив незалежність і відповідальність судді таким чином: «Тлумачення закону, оцінювання фактів та доказів, які здійснюють судді для вирішення справи, не повинні бути приводом для їх цивільної або дисциплінарної відповідальності, за винятком випадків злочинного наміру або грубої недбалості».

Отже, за загальною тенденцією, відповідальність суддів допускається, але лише за умови свідомого (за наявності умислу або грубої недбалості) вчинення суддею відповідного проступку. Таким чином, у питанні відповідальності суддів на підставі рішення ЄСПЛ, в якому констатовано порушення певних норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, необхідно довести їхній умисел або грубу недбалість; відповідальність суддів не може ґрунтуватися лише на самому факті ухвалення ЄСПЛ такого рішення.

У пунктах 41, 42 свого висновку від 13 червня 2016 року № 847/2016 Європейська комісія за демократію через право (Венеціанська комісія) зазначила, що ЄСПЛ лише встановлює відповідальність держави - відповідача. Неможливо розумно заявляти або припускати, що ЄСПЛ, розглядаючи передані йому справи всіх заявників, основну увагу у своїй практиці приділяє оцінці, кількісному визначенню та аналізу характеру чи ступеня

вини (протиправне зловживання своїми повноваженнями, злочинний умисел або груба недбалість) кожного з тих суддів, чий національний рішення оскаржуються до ЄСПЛ. Це має бути предметом іншої, внутрішньої судової процедури.

Питання, яке розглядає ЄСПЛ, не зводиться до судового переслідування суддів, які брали участь у розгляді справи на національному рівні. Отже, будь-яке рішення цього Суду на користь заявника (включно зі встановленням порушення) не відповідає стандарту, необхідному для встановлення кримінальної відповідальності особи, оскільки справа процесуально не є судовим переслідуванням особи чи судді за протиправну поведінку.

Таким чином, у кожному конкретному випадку прийняття ЄСПЛ негативного рішення, національний орган, уповноважений вирішувати питання щодо відповідальності судді, повинен надати оцінку його поведінці та визначити ступінь його індивідуальної вини. В іншому ж разі, порушуватиметься принцип незалежності суддів, вони стануть вразливими до зовнішнього впливу та нестимуть відповідальність за причини, що виходять за межі їх службових функцій.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» компетентним органом з питання перевірки судді суду загальної юрисдикції, у разі розгляду ним справи або ухвалення рішення з допущенням порушень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, констатованих у рішенні Європейського суду з прав людини, були Тимчасова спеціальна комісія та Вища рада юстиції.

Утім, як пояснила під час засідання кандидат Вус С.М., перевірки за Законом України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» вона не проходила, оскільки скарги стосовно неї до компетентних органів не подавалися.

Отже, на національному рівні відсутні будь-які рішення, якими встановлено її вину в ухваленні рішень з порушенням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, констатованим у рішенні Європейського суду з прав людини.

Ураховуючи наведене, Комісія в складі колегії доходить висновку, що непідтвердження Вус С.М. в декларації доброчесності судді своєї участі у прийнятті рішень, передбачених статтею 3 Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» не може бути підставою для оцінювання кандидата за критерієм професійної етики та доброчесності в 0 балів.

Стосовно ухвалення 20 травня 2015 року судового рішення під час навчання у Національній школі суддів України за програмою підготовки для суддів Верховного Суду України 18 - 28 травня 2015 року Вус С.М. підтвердила ці обставини, пояснивши, що навчання проходило в приміщенні Верховного Суду України, воно не було перешкодою під час перерв у навчальному процесі для розгляду справ за призначеним графіком.

З огляду на зміст ухвали Верховного Суду України від 20 травня 2015 року про перегляд судового рішення щодо ОСОБА_6, яку надано кандидатом, пояснення Вус С.М. нічим не спростовуються.

Стосовно інформації Громадської ради доброчесності про те, що у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за 2015 рік кандидат задекларувала кошти на банківських рахунках та готівкові кошти у розмірі, який не відповідає доходам кандидата, Вус С.М. пояснила, що набуття коштів не відбувалося одномоментно, а є результатом сімейних заощаджень. Збільшення суми вкладу відбулося в результаті девальвації національної грошової одиниці, яка в перерахунку з валютного вкладу через коливання курсу гривні в наступні роки постійно збільшувалася. У зв'язку з розпочатою процедурою ліквідації банку «Хрещатик» ці кошти були заблоковані, однак вона їх продовжує

декларувати як власник. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб виплатив їй 200000 грн, які вона отримала протягом 2015-2016 років та вказала як готівкові кошти.

Комісія в складі колегії з огляду на те, що Вус С.М. працювала суддею Верховного Суду України з 1995 року і за цей період не придбавала ані коштовної нерухомості, ані автомобілів, визнає ці пояснення прийнятними.

Стосовно змісту мотиваційного листа, поданого на конкурс до Верховного Суду, оголошеного 07 листопада 2016 року, на який в інформації посилається Громадська рада доброчесності, кандидат визнала його некоректним, що врахувала при складанні мотиваційного листа у 2018 році.

Відповідно до пункту 4 глави 6 розділу II Положення рішення про підтвердження здатності здійснювати правосуддя суддею (кандидатом на посаду судді) у відповідному суді ухвалюється у випадку отримання ним мінімально допустимих і більших балів за результатами іспиту, а також бала, більшого за 0, за результатами оцінювання критеріїв особистої компетентності, соціальної компетентності, професійної етики та доброчесності.

Дослідивши досье кандидата, надавши оцінку фактам, викладеним Громадською радою доброчесності, та аргументам, наведеним Вус С.М., Комісія в складі колегії доходить висновку, що доводи Громадської ради доброчесності про невідповідність кандидата критеріям доброчесності та професійної етики не знайшли свого підтвердження під час процедури кваліфікаційного оцінювання в межах конкурсу на зайняття вакантної посади судді Верховного Суду. Підстав для оцінювання за критеріями професійної етики та доброчесності кандидата у 0 балів Комісія в складі колегії не вбачає та доходить висновку, що Вус С.М. підтвердила здатність здійснювати правосуддя в Касаційному кримінальному суді в складі Верховного Суду.

Відповідно до підпункту 4.10.8 пункту 4.10 Регламенту за результатами співбесіди Комісія в складі колегії ухвалює рішення про підтвердження або непідтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді. Рішення про підтвердження здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді набирає чинності з дня ухвалення цього рішення у разі, якщо воно буде підтримане не менше ніж одинадцятьма членами Комісії згідно з абзацом другим частини першої статті 88 Закону.

Ураховуючи викладене, керуючись статтями 88, 93, 101 Закону, Положенням та Регламентом, Комісія

вирішила:

визнати Вус Світлану Михайлівну такою, що підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Касаційному кримінальному суді у складі Верховного Суду.

Рішення набирає чинності відповідно до абзацу третього підпункту 4.10.8 пункту 4.10 розділу IV Регламенту Вищої кваліфікаційної Комісії суддів України.

Головуючий

М.І. Мішин

Члени Комісії:

А.В. Василенко

С.В. Гладій